

Л.П. Черкаська
канд. пед. наук, доцент,
Л.О. Матяш
канд. фіз.-мат. наук, доцент,
М.П. Красницький
старший викладач
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка, м. Полтава
e-mail: lcherkas72@mail.ru

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ

Формування пізнавального інтересу є предметом багатьох психолого-педагогічних досліджень та актуальною проблемою для вчителів-практиків. Провідні психологи та дидакти надзвичайне значення пізнавального інтересу обумовлюють тим, що він є стрижневим фактором розвитку особистості.

Аналіз та узагальнення тлумачень поняття інтересу дозволив нам розглядати його як вибіркочу спрямованість уваги людини, прояв її розумової й емоційної активності, прагнення до всебічного пізнання предметів та явищ довкілля. Відтак, інтерес характеризується не тільки інтелектуальним спрямуванням, але й виступає стимулятором дії, спрямованої на пошук ефективних засобів розв'язання поставленого завдання пізнавального чи практичного характеру. Інтерес сприяє розвитку таких якостей особистості, як активність, ініціативність, наполегливість, цілеспрямованість, самостійність у досягненні поставленої мети.

Як показують результати досліджень, інтерес не є чимось усталеним, незмінним, він піддається формуванню, стимуляції, розвитку. Діяльність з інтересом, за словами К. Ушинського, суттєво відрізняється від діяльності, якою керує почуття обов'язку й відповідальності. Найпершою є відмінність в емоційно-пізнавальному ставленні: до прагнення знати більше про певний вид людської діяльності приєднується бажання володіти нею і переживання радості від її виконання [1]. Робота з інтересом є запорукою більш результативної діяльності порівняно з діяльністю з обов'язку.

Усі ці міркування повною мірою стосуються і навчальної діяльності. Інтерес, який ґрунтується на прагненні пізнати нове, пояснити незрозуміле, вникнути в сутність предметів і явищ визначається як пізнавальний інтерес [2]. Пізнавальний інтерес є індивідуальною властивістю особистості, яка характеризується усвідомленим і емоційно забарвленим суб'єкт-об'єктним відношенням, спрямованим на процес і результат навчального пізнання.

Пізнавальний інтерес є невід'ємним і важливим компонентом навчально-пізнавальної діяльності. При цьому спектр емоційних проявів особистості є досить багатим: почуття радості від інтелектуальних розвідок, творчого пошуку, відчуття успіху та задоволення від результату виконаної роботи. Інтерес спонукає людину до пошуку нових знань, умінь, способів діяльності. Під впливом пізнавального інтересу відбувається активізація процесу запам'ятовування, підвищення продуктивності сприйняття навчального матеріалу, а також виникнення позитивних емоційних реакцій на навчальний предмет, вироблення активної життєвої позиції.

Джерелами збудження пізнавального інтересу учнів до математичної навчально-пізнавальної діяльності є:

- зміст навчального матеріалу;
- особливості організації процесу навчання (використовувані учителем форми, методи й засоби навчання);
- особистість учителя (рівень сформованості професійної культури);
- особистість учня (рівень власного інтелектуального розвитку, домінуючі мотиви навчання, рівень предметної (зокрема, математичної) підготовки, особистий досвід тощо).

Серед факторів, що обумовлюють формування та розвиток пізнавального інтересу, найбільш присутніми і впливовими є такі:

- пізнавальна активність суб'єкта (учня);
- діяльність суб'єкта (учня): усвідомлення, осмислення, узагальнення;
- самостійність суб'єкта (учня);
- емоційне забарвлення процесу пізнання.

Розглянемо основні дидактичні й методичні вимоги щодо організації процесу навчання математики школярів в аспекті успішного формування їх пізнавального інтересу.

- Навчання варто здійснювати на діяльнісній основі з метою формування прийомів навчальної та розумової діяльності.

- Упровадження сучасних педагогічних технологій (інтерактивних, інформаційно-комунікаційних, евристичного навчання тощо) позитивно впливає на формування пізнавального інтересу.
- Активне залучення школярів до позакласної роботи (турніри, конкурси, змагання, екскурсії, олімпіади тощо) посилює зацікавлення школярів математикою.
- Використання елементів проблемного навчання (створення проблемних ситуацій, організація дискусій, обговорення спірних питань) формує інтерес учнів до предмету обговорення, умотивовує необхідність його дослідження, привчає до самостійного долавання труднощів.
- Зміст предмета має бути цікавим, привабливим, практично значущим, доступним для опанування.
- Намагання забезпечувати яскраві враження від засвоєння елементів математичного змісту (оригінальне подання навчальної інформації, розгляд історичних аспектів розглядуваних питань, залучення школярів до виконання цікавих завдань, ознайомлення з класичною та сучасною математичною й науково-популярною літературою тощо) стимулює в учнів почуття успіху, створення ситуацій, в яких дитина може розкрити свій інтелектуальний потенціал.

Відтак, у формуванні пізнавального інтересу в учнів криється величезний потенціал не тільки для успішного опанування ними навчальних предметів, а й становлення та розвитку їх особистостей, самовизначення у подальшому житті, виховання найкращих якостей. Тому одним із важливих завдань, яке стоїть перед учителями, є створення належних умов, за яких цей потенціал буде максимально реалізований.

Література

1. Ушинський К.Д. Твори: в 6 т. / К.Д. Ушинський. – К.: Рад. шк., 1952 –.– Т.4: Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології. – 1952. – 518 с.
2. Щукина Г.И. Познавательный интерес в учебной деятельности школьника / Щукина Г.И. – М.: Знание, 1972. – 32 с.

Анотація. Черкаська Л.П., Матяш Л.О., Красницький М.П. Формування пізнавального інтересу учнів у процесі навчання математики. У тезах розкривається зміст понять інтересу та пізнавального інтересу, визначаються основні потенційні джерела збудження пізнавального інтересу школярів, виокремлюються фактори, що найбільш посутньо впливають на процес його формування, та окреслюються основні методичні вимоги до організації навчального процесу, спрямованого на формування та розвиток пізнавального інтересу школярів до математики.

Ключові слова: інтерес, пізнавальний інтерес, навчально-пізнавальна діяльність учнів.

Аннотация. Черкасская Л.П., Матяш Л.А., Красницкий Н.П. Формирование познавательного интереса учащихся в процессе обучения математике. В тезисах раскрывается содержание понятий интереса и познавательного интереса, определяются основные потенциальные источники возбуждения познавательного интереса школьников, выделяются факторы, которые наиболее существенно влияют на процесс его формирования, и выделяются основные методические требования к организации учебного процесса, направленного на формирование и развитие познавательного интереса школьников к математике.

Ключевые слова: интерес, познавательный интерес, учебно-познавательная деятельность учащихся.

Summary. Cherkas'ka L.P, Matyash L.O., Krasnytsky M.P. Formation of cognitive interest students in learning mathematics. In theses reveals the meaning of interest and cognitive interest, identifies the main potential sources of stimulation of cognitive interest of pupils, distinguishes the factors most posutno affect the process of formation, and outlines the basic methodological requirements of the educational process aimed at the formation and development of cognitive interest of pupils to mathematics.

Keywords: interest, cognitive interest, educational and cognitive activity of students.